

Vervoer gevaarlijke stoffen (I)

Wie is aansprakelijk voor schade?

De vraag wie aansprakelijk is voor schade ontstaan tijdens het vervoer van gevaarlijke stoffen is voor velen, die met dit vervoer te maken hebben tot dusver onbeantwoord gebleven, terwijl nieuwe ontwikkelingen en gebeurtenissen steeds weer aanleiding zijn tot het stellen van deze vraag.

Via twee artikelen zal worden aangegeven langs welke weg een mogelijk antwoord op deze vraag gevonden kan worden, gezien mede in het licht van het streven om in internationaal verband te komen tot een verdrag waarin deze materie op uniforme wijze geregeld wordt ('Unidroit'). Deze artikelen zullen zich beperken tot het vervoer van gevaarlijke stoffen over de weg.

Het is van belang bij de behandeling van onderwerpen op dit terrein steeds onderscheid te maken tussen:

- a. de - privaatrechtelijke - aansprakelijkheidsvraag in geval van schade die zich afspeelt tussen betrokken partijen en de - publiekrechtelijke - verantwoordelijkheid voor de naleving van voorschriften ten aanzien van de wijze waarop dit vervoer moet plaatsvinden (men denke aan het VLG/ADR), waarop van overheidswege controle en sanctieering plaatsvindt.
- b. aansprakelijkheidsregelingen neergelegd in verdragen, in nationale wetgeving of in algemene of bijzondere voorwaarden, die deel uit maken van de vervoersovereenkomst en voorwaarden waarnaar in polissen van verzekeringsovereenkomsten wordt verwezen, die ter dekking van de aansprakelijkheid zijn gesloten. Daarom is het van belang eerst vast te stellen, hoe de aansprakelijkheid is geregeld en pas daarna

op welke wijze en onder welke voorwaarden men zich tegen het risico van die aansprakelijkheid dient te verzekeren en welke premieconsequenties dit met zich meebrengt.

VRAGEN

Bij de beantwoording van de vraag wie aansprakelijk is voor schade, ontstaan tijdens het vervoer van gevaarlijke stoffen, doen zich de volgende nevenvragen voor:

1. Welke partijen of personen kunnen bij het veroorzaken van de schade betrokken zijn?
2. Welke omstandigheden kunnen schade veroorzaken?
3. Wat moet wel en niet onder schade worden verstaan?
4. Door wie kan de schade zijn veroorzaakt?

WIE IS BETROKKEN

Een producent verkoopt zijn producten aan een afnemer. Hier is sprake van een

koopovereenkomst, die vaak wordt beheerst door specifieke leveringscondities. Voorbeelden daarvan zijn de zogenaamde Incoterms: af fabriek (ex works), free on board (FOB), cost insurance and freight (CIF), enz., bepalende wie de kosten dragen van vracht en verzekering van het vervoer en overige kosten vanaf welk moment het risico ten aanzien van de goederen overgaat van verkoper op koper. Afhankelijk van deze leveringscondities wordt de opdracht tot vervoer aan de vervoerder gegeven door de producent/verkoper of de afnemer/koper.

De vervoerder zelf is niet geïnteresseerd in de koopverkooprelatie en de leveringscondities. Voor hem is bepalend wie hem opdracht geeft tot het vervoer: die is opdrachtgever en voor hem de contractuele wederpartij, waarmee hij een vervoersovereenkomst sluit. De opdrachtgever zal als afzender worden vermeld in de vrachtbrief en heeft zich verplicht tot het betalen van de vrachtprijs. De vervoerder is evenmin geïnteresseerd te weten, wie de eigenaar is van de te vervoeren goederen en wanneer iemand eigenaar van de goederen zal worden of is geworden. Naast afzender en vervoerder kennen we in de vervoersovereenkomst nog een derde partij, die later tot de vervoersovereenkomst toetreedt, nl. de geadresseerde, bijvoorbeeld de koper van de goederen. Het kan ook voorkomen, dat de koper van de goederen zelf opdracht heeft gegeven aan de vervoerder om de goederen voor

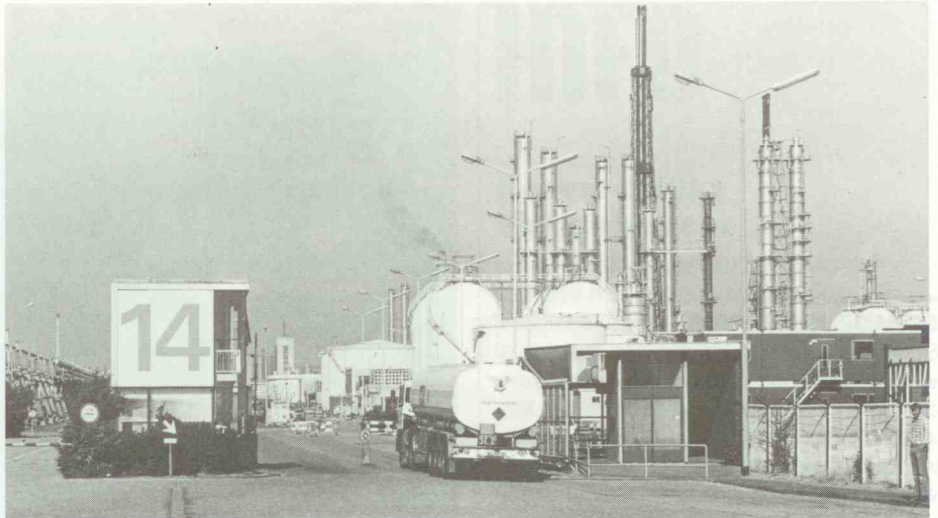
hem op te halen. In juridische zin is de koper dan zowel afzender als geadresseerde. De plaats waar de goederen moeten worden opgehaald heeft in dat geval alleen nog de functie van aflaadres.

Heeft de verkoper opdracht gegeven tot vervoer, dan treedt de geadresseerde toe tot de vervoersovereenkomst op het moment, waarop wordt afgeleverd door de vervoerder en hij die aflevering aanvaardt. Vinden er meer schakels in de keten van de goederenstroom plaats, bijvoorbeeld expediteurs, dan zullen verkoper, afzender, koper, geadresseerde of eigenaar minder vaak in één persoon samenvallen. Buiten deze zogenaamde contractuele partijen zijn in dit verband nog andere personen te noemen: de categorie derden, zoals slachtoffers of nabestaanden van slachtoffers ingeval van dood of lichamelijk letsel ten gevolge van een ongeval, bezitters of gebruikers van huizen of andere goederen, waaraan schade is toegebracht, de lokale of nationale overheid als wegbeheerder of als hoeder van het milieu, de mede-weggebruikers of wellicht afzonderlijk de chauffeur van het vervoermiddel, waarmee de goederen worden vervoerd, die in een arbeidsverhouding tot de vervoerder staat (als slachtoffer of als schade-veroorzaker).

ONDER WELKE OMSTANDIGHEDEN

Schade kan veroorzaakt worden door de aard van gevaarlijke stoffen of door een gebrek aan die goederen. Alleen in het laatste geval is er sprake van produktaansprakelijkheid, hetgeen inhoudt, dat de producent aansprakelijk is voor schade veroorzaakt door een eigenschap of uitvoering van dat produkt, inclusief de verpakking, die het niet hoort te hebben. Schade veroorzaakt door een gevaarlijke stof, juist vanwege de gevaarlijke eigenschap van die stof, valt buiten de sfeer van de zogenaamde produktaansprakelijkheid.

Daarnaast kan schade tijdens het vervoer van gevaarlijke stoffen ook veroorzaakt worden door een gebrek aan het vervoermiddel, door een menselijke fout van de chauffeur, door het onrechtmatig handelen of nalaten van personen, die belast waren met het laden of lossen van het vervoermiddel, door zich plotseling wijzigende

Bij wie hoort de aansprakelijkheid voor schade te worden neergelegd

weersomstandigheden, door slecht onderhoud van het wegdek, door niet goed functionerende verkeerslichten, enz. enz..

WAT TOT SCHADE REKENEN

Onder schade kan worden begrepen, schade aan de lading zelf, bijvoorbeeld door contaminatie, schade aan goederen van derden, zoals huizen, auto's, wegen, etc, schade aan het vervoermiddel, schade aan de chauffeur persoonlijk, schade aan andere personen, de reeds eerder genoemde slachtoffers en schade aan het milieu.

Daarnaast kan ook onder het begrip schade worden gerekend de kosten die gemaakt worden om bij een ongeval erger te voorkomen en de rente die berekend wordt over het bedrag van de schade tot het moment dat de schade zal worden vergoed. Tenslotte kan tot de schade worden gerekend eventuele kosten van artsen en ziekenhuizen en mogelijk waardeverlies.

Schade kan veroorzaakt worden door de aard van gevaarlijke stoffen

WIE IS VEROOZAKER

Gelet op de eerder genoemde partijen en personen, die bij het vervoer van gevaarlijke stoffen betrokken kunnen zijn en gelet op de genoemde omstandigheden, die tot een schade veroorzakend voorval kunnen leiden, is het duidelijk, dat tal van personen als mogelijke veroorzakers van schade aangewezen kunnen worden. Korthedshalve zijn deze om juridische redenen in een 5-tal categorieën in te delen, nl. de afzender, de vervoerder, de geadresseerde, derden, overheid. In het spraakgebruik worden afzender en geadresseerde beiden als belanghebbenden bij de te vervoeren goederen kortweg wel de lading genoemd. Alsdan blijven 4 categorieën over: lading, vervoer, derden en overheid. Verderop zal het belang van deze indeling blijken bij de beantwoording van de vraag, bij wie de aansprakelijkheid voor schade behoort te worden neergelegd.

TWEE SOORTEN SCHADE

Bij de opsomming hiervoren van hetgeen tot schade kan worden gerekend kan een onderscheid worden gemaakt naar het ontstaan van schade. Enerzijds schade ontstaan ten gevolge van het niet of niet volledig nakomen van de verplichtingen, die uit een overeenkomst voortvloeien, de zogenaamde contractuele schade. Anderzijds schade, die door de één door middel van een onrechtmatige handeling of nalatigheid aan een ander wordt toegebracht, zonder dat tussen beiden een of andere overeenkomst is gesloten (schade ontstaan door een zogenaamde onrechtmatige daad of wel schade aan derden).

